

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3142/2021. (IV. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 15.Fpkhf.43.129/2020/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panaszában kérte a Fővárosi Ítéltábla 15.Fpkhf.43.129/2020/2. számú végzése, valamint a Fővárosi Törvényszék 24.Fpkh.242/2018/27. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzményei és a panaszban foglaltak az alábbiak szerint fogalhatók össze.
- [3] Az indítványozó és a befektetési szolgáltatással foglalkozó adós gazdálkodó szervezet 2012. évtől álltak szerződéses kapcsolatban. A Fővárosi Törvényszék 2015. március 5-én elrendelte az adós gazdálkodó szervezet felszámolását. Az indítványozó értékpapír- és ügyfélszámla szerződésből eredő 5 millió forint összegű hitelezői igényt jelentett be, azt a felszámoló vitatottként betervezte a bírósághoz.
- [4] Az indítványozó állította, hogy az adóssal kötött szerződés alaki okok miatt érvénytelen (azon az ő aláírása nem szerepel), ezért elsődlegesen az eredeti állapot helyreállítása címén tartott igényt követelésére. Másodlagosan kártérítési igényét arra alapította, hogy az adós a hozzájárulása nélkül, a pénzeszközei felhasználásával fiktív pénzügyi befektetéseket végzett. Harmadlagosan jogalap nélküli gazdagodás címén fogalmazta meg igényét, mert az adós bűncselekmények folytán, jogalap nélkül jutott az őt meg nem illető pénzügyi eszközökhöz. Követelésének összegszerűségét pontosította, és azt 4 285 221 forintban jelölte meg.
- [5] Az elsőfokú bíróság az indítványozó hitelezői igényét 24.Fpkh.242/2018/27. számú döntésével elutasította. Az alaki érvénytelenség kapcsán rögzítette: az indítványozó nem igazolta, hogy a szerződéseket sikeresen megtámadta a hatáskörrel rendelkező bíróság előtt, s a szerződés érvénytelenségének vizsgálata meghaladja a csőd eljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 46. § (6) bekezdése szerinti nemperes eljárás kereteit. A kártérítési igényt azért utasította el, mert az indítványozó nem igazolta azt az állítását, ami szerint befektetett pénzeszköze az adós felhatalmazása nélkül, önkényesen végzett pénzügyi tranzakciói, illetve bűncselekményt megvalósító magatartása miatt csökkent, nem igazolta a jogellenes adósi magatartás mibenlétét, és azt sem, hogy azzal okozati összefüggésben érte őt kár. Végezetül a jogalap nélküli gazdagodás kapcsán a bíróság megállapította, hogy a felek között létrejött értékpapír szerződésekre figyelemmel a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 361. § (1) bekezdése szerinti szubszidiárius tényállás nem alkalmazható, mert annak szabályai mindaddig nem alkalmazhatók, amíg a követelésnek más jogcíme lehet.
- [6] A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú döntést a 15.Fpkhf.43.129/2020/2. számú végzésével, túlnyomórészt egyetértve az elsőfokú határozatban írtakkal, helybenhagyta. A szerződés érvénytelensége kapcsán a bíróság rámutatott, hogy nem eredményezi a szerződés semmisségét, hogy az indítványozó saját szerződés példányán nem szerepel az aláírása, mivel a felszámoló csatolta a mindkét fél által aláírt szerződések másolatát. Ebből következően a szerződések létrejöttek, érvényesek, ezért az eredeti állapot helyreállítására alapított követelés alaptalan, továbbá ugyanebből az okból a jogalap nélküli gazdagodás címén támasztott igény is alaptalan. A panasszal támadott végzés szerint az indítványozó a felszámolónak írt bejelentésében, és a bírósági eljárásban is tulajdoni igényként jelölte meg a követelését. A befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdéi szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Bszt.) 136. § (1) bekezdése szerint tulajdoni igényt kizárólag meglévő pénzeszközök, illetve pénzügyi eszközök

vonatkozásában lehet érvényesíteni, az indítványozó ügyfélszámláján azonban a felszámolás kezdetén – a részére kiadott pénzeszközökön és pénzügyi eszközökön kívül – egyéb eszköz nem volt fellelhető. Erre figyelemmel igényét kizárólag a Cstv. 38. § (3) bekezdése alapján, hitelezői igényként érvényesíthette, ezért az elsőfokú bíróság helyesen bírálta el a felszámoló által vitatott igényt hitelezői és nem tulajdoni igényként.

- [7] 3. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján benyújtott és kiegészített panaszában az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére, az O) cikke, a 28. cikke, a XIII. cikk (1) bekezdésére, a XXIV. cikk (1) bekezdésére, és a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseire hivatkozva állította a támadott végzés alaptörvény-ellenességét.
- [8] Az indítvány szerint az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, a 28. cikke, és a XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét az okozza, hogy az adós vezetői bűnösségét időközben a bíróság megállapította, így a kártérítési igény a büntetőbíróság által rögzített tényállás alapján, minden további, az indítványozó terhére írt bizonyítási kötelezettség nélkül megállapítható lett volna. Másrészt az, hogy a hitelezői igényt bejelentő félnek kell azt bizonyítani, hogy az általa átadott összeget az adós vezetői mikor használták fel a bűncselekmény elkövetésére, objektíve lehetetlen, senki által nem teljesíthető feltétel. Harmadrészt a keresethez kötöttség elvének megsértése, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 121. §-ában foglaltak figyelmen kívül hagyása, vagyis az általa a Bszt. 136. §-ára alapított tulajdoni igénynek kártérítési igényként történő elbírálása ugyancsak igazolja a tisztességes bírósági eljárás megsértését. Negyedrészt a szerződés létre nem jötte kapcsán a bíróság nem adta észszerű indokát annak, hogy a szerződések másolati (aláírásokat tartalmazó) példányait milyen logikai érvelés mentén helyezte az eredetiben becsatolt (az indítványozó aláírását nem tartalmazó) szerződések elé.
- [9] Az indítványozó a tulajdonhoz való jogának sérelmét abban jelölte meg, hogy az ügyfélszámla nem mutatott valós képet az adós pénzügyi helyzetéről, a tulajdonosi befektetések nem voltak tényszerűen nyilvántartva, amit a jogerős büntetőbírósági ítélet utólag igazolt. Ennek ellenére a támadott döntés okszerűtlenül a felszámolás kezdő időpontjában, tehát a vagyon elleni bűncselekmények elkövetését követő időpontban fellelhető vagyont tekintette az indítványozó tulajdonának.
- [10] Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében írtak sérelme az indítványozó szerint abban áll, hogy a bírósági döntés nem adta indokát annak a következtetésnek, hogy az adós az ügyfél pénzeket rendeltetésszerűen használta, azzal a jó gazda gondossága szerint, az ügyféllel megkötött bizományosi keretszerződés valamennyi rendelkezéseit betartva gazdálkodott. A büntetőbíróság jogerős ítélete a támadott bírósági döntés indokolásával szemben egyértelműen azt állapította meg, hogy az adós vezetői az ügyfelek pénzét bűncselekmény elkövetése folytán saját javukra használták fel.
- [11] Az Alaptörvény a XXVIII. cikk (7) bekezdésben foglalt jogorvoslathoz való jog sérelmét abban látja az indítványozó, hogy a másodfokú bírósági döntéshez nincs megfelelő indokolás társítva.
- [12] Az indítvány az Alaptörvény O) cikk sérelmét arra alapozta, hogy a befektetés az adós vezetőinek bűncselekményt megvalósító magatartása folytán „felemészteződött”, amiből az is következik, hogy az állam nyilvánvalóan nem gyakorolta felügyeleti jogait, az állam a tulajdonjog védelméről intézményei útján nem gondoskodott, a Befektető-védelmi Alap nem nyújtott kártalanítást.
- [13] 4. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdései alapján mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek megfelel-e.
- [14] Az alkotmányjogi panaszt az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőn belül nyújtotta be. Az eljárásban igénybejelentőként vett részt, ezért érintettnek minősül, és a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette. A hitelezői igénybejelentés tárgyában hozott döntés eljárást befejező döntés, amely alkotmányjogi panasszal támadható.
- [15] A kérelem a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeit részben teljesíti: a) tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás megindításának indokát; c) az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést; d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit; e) részben indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, valamint f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg az ítéletáblai végzés alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt az elsőfokú döntésre is kiterjedő hatállyal.
- [16] Az indítványozó az Alaptörvény több olyan rendelkezésének megsértésére is hivatkozott, amely alkotmányjogi panasz alapjául nem szolgálhat, mert nem Alaptörvényben biztosított jogot tartalmaz. Emiatt – az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pontjára tekintettel – érdemi vizsgálat tárgyát nem képezhetik a panasznak az Alaptörvény

- O) cikkére, és a 28. cikkére alapított részei [lásd például az O) cikk vonatkozásban: 3054/2019. (III. 14.) AB végzés, Indokolás [26]; a 28. cikk vonatkozásában: 3420/2020. (XI. 26.) AB végzés, Indokolás [13]]. Az Alkotmánybíróság ezenfelül rámutat, hogy az Alaptörvény 28. cikke egy a bíróságoknak címzett jogértelmezési segéd szabálynak tekinthető. Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt csak két kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotáásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében – vizsgálja érdemben {3420/2020. (XI. 26.) AB végzés, Indokolás [12]}. Ilyen kivételes esetre utaló körülmények nem merültek fel az alapügyben, és az indítvány ilyen irányú indoklást sem tartalmazott, ezért nem vizsgálható érdemben a B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alapított indítványelem sem.
- [17] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy „az Alaptörvény XXIV. cikke a közigazgatási hatósági eljárás és nem a bírósági felülvizsgálat vonatkozásában fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét {3081/2016. (IV. 18.) AB végzés, Indokolás [8]; 3010/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}, így a bírósági eljárás tisztességével összefüggésben a XXIV. cikkre nem alapítható alkotmányjogi panasz” {3383/2019. (XII. 19.) AB végzés, Indokolás [15]}. Erre tekintettel az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelmére alapozott indítványelem nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglaltaknak.
- [18] Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az indítvány nem tartalmazza az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének vonatkozásában „»az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét« [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont], illetve az »indítványban foglalt kérelem részletes indokolását« [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint nem alkalmas az indítvány az érdemi elbírálásra, ha megjelöli ugyan az Alaptörvénynek azt a rendelkezését, amelyet sérülni vél, de nem indokolja meg – nem tartalmaz részletes érvelést arra vonatkozóan –, hogy az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével miért ellentétes a bírói döntés [...]” {3339/2020. (VIII. 5.) AB végzés, Indokolás [13]}
- [19] A kifejtettek alapján az indítványban megjelölt alaptörvényi rendelkezések közül a XIII. cikk (1) bekezdésére és a XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapított panaszelem felel meg a határozott kérelem valamennyi követelményének [Abtv. 52. § (1b) bekezdés].
- [20] 5. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását.
- [21] 5.1. Az indítvány szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét egyrészt a tényállás téves megállapítása, másrészt a bizonyítási teher kiosztása, harmadrészt a bírósági döntés alapját képező jogszabály téves megválasztása, negyedrészt az indokolás hiányossága okozza.
- [22] A bírósági döntés alapját képező tényállás, az ezt megalapozó bizonyítás, valamint a döntést megalapozó jogszabály megválasztásával összefüggésben az Alkotmánybíróság utal arra, hogy amikor az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját, „az Alkotmánybíróság hatásköre az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszok elbírálása során a bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvény-ellenességének, alapjogokkal való összhangjának vizsgálatára korlátozódik, és nem terjed ki a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírlatára” {3170/2014. (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [8]}. A „bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírlati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon [...] Az eljárás lefolytatása, a tényállás megállapítása és értékelése, az alkalmazandó jog meghatározása és annak az értelmezése kizárólag a rendes bíróság feladata.” {3037/2014. (III. 13.) AB határozat, Indokolás [28]–[29]}
- [23] Jelen ügyben a bíróság az indítványozónak mind a Bszt. 136. § (1) bekezdés szerinti tulajdoni igényét, mind az adós kártérítési felelősségén alapuló igényét érdemben megvizsgálta, és indokolásában megállapította, hogy a megjelölt címen az igény alaptalan. Annak megítélése, hogy a peres eljárásban az indítványozónak mit kell bizonyítania, olyan jogalkalmazási, illetve tényállás-megállapítási kérdés, amelyet az Alkotmánybíróság – a fentiek szerint – nem bírálhat felül {3372/2020. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [20]}.
- [24] A tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást fogalmazza meg, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon {7/2013. (III. 1.) AB határozat}

- zat, Indokolás [34]. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az indokolási kötelezettség azt az elvárást támasztja a bírósággal szemben, hogy a döntés indokolásának az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie és nem minden egyes részletre {3159/2018. (V. 16.) AB határozat, Indokolás [31]}.
- [25] Az Alkotmánybíróság az indokolt bírói döntéshez fűződő joghoz kapcsolódó gyakorlatára figyelemmel megállapította, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott bírósági döntés részletesen számot adott az indítványozó által vitatott körben a döntése indokairól, a másodfokú bíróság kellő részletezettséggel értékelte az indítványozó perorvoslati kérelmében felhozott szempontokat, s ezek alapján helyben az elsőfokú döntést.
- [26] 5.2. Az indítványozó tulajdonhoz való jogának sérelmével kapcsolatosan az Alkotmánybíróság utal arra, hogy „nem vonható az alkotmányos tulajdonvédelem alá minden olyan ügy, melyben az indítványozó állítása szerint jogsértő bírósági határozatok eredményeként pervesztés lett, és ezért vagyonszertést szenvedett el (vagyon követeléséhez nem jutott hozzá). Az alkotmányjogi panasz a tulajdonjog sérelméről keresztül nem lehet eszköze vagyoni perekben a bíróságok által elkövetett, egyéb alkotmányossági kérdést fel nem vető, egyszerű törvénysértések orvoslásának.” {3007/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [19]}
- [27] 6. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítvány nem tartalmaz olyan indokot, ami alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetne fel, vagy a bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét támasztaná alá, ezért az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdéseire azt visszautasította.

Budapest, 2021. március 23.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Sulyok Tamás
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1448/2020.

